

**ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

problem solving skills essential for success in the 21st century economy. *Creative Education*, 6(3), pp.380–391. doi: 10.4236/ce.2015.63037.

9. Robles, M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, 75, pp.453–465. doi: 10.1177/1080569912460400.

10. Shifting Minds. (2012). *Canadians for XXI Century Learning and Innovation*. Retrieved December 19, 2018 from <http://www.c21canada.org/wp-content/uploads/2012/05/C21-Canada-Shifting-Version-2.0.pdf>

11. Tewari, R. & Sharma, R. (2010). Hard skills vs. soft skills: a co-relational study. Retrieved December 21, 2018 from https://www.researchgate.net/publication/228271327_Hard_Skills_vs_Soft_Skills_A_Co-Relational_Study.

12. Trilling, B. & Fadel, Ch. (2013). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*, Jossey-Bass.

13. Viswanathan, R. (2009). *Using mobile technology and podcasts to teach soft skills*. Handbook of Research on Web 2.0 and Second Language Learning, pp.223–236.

Стаття надійшла до редакції 26.07.2019

УДК 378. 012.4 – 053.4

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.182051>

Світлана Грищенко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
Національного університету “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка
Олена Шурубенко, вчитель-логопед дитячого закладу “Mayland” м. Мадрид, Іспанія

**ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

У статті представлено вимоги до професійної готовності вихователя дошкільного навчального закладу. На основі наукових досліджень проаналізовані різні конструкції вимог до професійної діяльності педагога. Розглянуто професійно значущі якості особистості вихователя. Проаналізовано результати визначеного рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку та обґрунтовано шляхи активізації їхньої рухової активності.

Ключові слова: рухова активність; дошкільний вік; шляхи покращення; вихователь дошкільного навчального закладу; готовність до педагогічної діяльності; професійна готовність; діти.

Лит. 16.

Svitlana Hryshchenko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Social Work Department,
Taras Shevchenko National University “Chernihiv Collehium”
Olena Shurubenko, Teacher-Speech Therapist of the
Children's Institution “Mayland”, Madrid, Spain

**OPTIMIZATION OF THE LEVEL OF MOVEMENT ACTIVITY OF CHILDREN OF
PRESCHOOLAGE IN CONDITIONS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL AGENCY**

The article presents the requirements for the professional readiness of a teacher of preschool institution. On the basis of scientific research the various constructs of requirements for professional activity of the teacher are analyzed. The professionally significant qualities of the educator's personality are considered. The results of the determined level of motor activity of the children of the senior preschool age are analyzed and the ways of activation of their motor activity are substantiated.

The problem of optimizing the motor activity of preschool age children is relevant and requires the detailed analysis and the search for effective ways of activating their motor activity.

The purpose of the article is theoretical substantiation of ways of activation of motor activity of children of preschool age in the process of preparation of future teachers of pre-school educational institutions.

According to the results of our survey, it was established that the level of motor activity in 74% of children of the senior preschool age is lower than the average.

To distinguish the following ways of increasing the motor activity of children of the senior preschool age: ensuring the functioning of the model of the motor regime of children, which should include all forms of work in physical education; rationally combine the different types of physical education classes, increase the use of standard and non-standard physical fitness equipment, increase the dosage of cyclic exercises, change the way and nature of exercises; to carry out systematic monitoring of the state of physical development and motor fitness of children, the

ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

results of which must be taken into account in order to achieve optimal indicators of motor activity: volume, duration, intensity; to determine the place in the group room for active motor activity of children and to provide children with access to various physical and sports equipment; to create conditions for the formation of self-organization and self-control skills for children, which will promote the activation of motor activity both in classes and in independent motor activity; To introduce into the preschool educational institutions various pedagogical technologies and methods of formation, preservation and strengthening of health of children of preschool age.

Keywords: motor activity; preschool age; ways to improve; a teacher of preschool educational institution; readiness for pedagogical activity; professional readiness; children.

Постановка проблеми. Проблема виховання здорової нації у сучасному суспільстві є особливо актуальною, оскільки удосконалення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я та рухової підготовленості дітей має життєво важливе значення. За результатами медичних та соціальних досліджень останніх років встановлено значне погіршення стану здоров'я дітей дошкільного віку, слабкий рівень їхнього фізичного розвитку.

Отже, проблема оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку є актуальною, що потребує детального аналізу оцінки енерговитрат на рухову діяльність дітей та пошуку дієвих шляхів активізації їхньої рухової активності.

Особливості розвитку та формування готовності майбутнього вихователя ДНЗ до професійної діяльності є надзвичайно актуальною проблемою, оскільки жодна інша професія не ставить таких вимог до людини, як професія педагога, вчителя, вихователя. Вихователь дошкільного навчального закладу є головною постаттю. Саме від його професійності залежить інтелектуальне, духовне, соціальне, емоційне становлення особистості дітей дошкільного віку.

Безперечно, ефективність роботи освітніх навчальних закладів залежить не лише від програм навчання і виховання, а й від особистості педагога, його взаємин із дітьми та професіоналізму. Кожен висококваліфікований, вдумливий педагог поєднує у своїй практиці загальнотеоретичні досягнення педагогіки, власний досвід, особистісні переваги та особливості дітей, з якими він працює. Жодна найдосконаліша теорія не може дати вичерпної відповіді, яким бути педагогу, але вона є основою, на яку повинен опиратися навіть найобдарованіший із них [3, 10].

Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" змінює вимоги до професійної підготовки майбутнього вихователя. Сучасний педагог є ініціатором власної активності – практичної діяльності, спілкування, поведінки, пізнання, а також здатним до самовдосконалення [1, 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки вихователів

присвячено багато досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів. Теоретичні та методологічні основи даної проблеми відображені у працях таких класиків педагогічної науки, як Я. Коменський, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський. Щодо сучасних педагогів, то означено проблему розглядають Л. Артемова, І. Бех, А. Богущ, О. Богініч, Л. Божович, Л. Калмикова, О. Кононко, Т. Люріна, А. Алексюк, О. Мороз та інші. Названими науковцями визначено зміст, етапи, компонентний склад професійно-педагогічної підготовки та запропоновано різні моделі її реалізації.

Як зазначають М. Рунова, Т. Дмитренко, З. Калуський, М. Гуменюк, однією із причин погіршення стану здоров'я дітей дошкільного віку, слабого рівня їхнього фізичного розвитку є недостатня рухова активність.

Розв'язання проблеми оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку науковці пропонують здійснювати завдяки введенню додаткових занять із фізичної культури на повітрі (Л. Каманова, Г. Юрко, В. Фролова), збільшення обсягу рухової діяльності дітей упродовж дня (Г. Сердек, М. Рунова, Т. Дмитренко, Н. Денисенко), активізації рухової діяльності дітей на прогулянках (М. Алабева), підвищення рухової активності шляхом збільшення її тривалості (Е. Вільчковський) та удосконалення методики проведення занять із фізичної культури (О. Богініч, Е. Вільчковський, М. Єфименко, Т. Осокіна). Результати досліджень А. Верещак переконують, що оптимальний рівень рухової активності сприяє зміцненню здоров'я, поліпшенню фізичного та психічного розвитку дітей, лише за умов планомірного і систематичного проведення роботи із фізичного виховання.

Метою статті. Теоретичне обґрунтування шляхів активізації рухової активності дітей дошкільного віку в процесі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Рухова активність – це біологічна потреба організму, від задоволення якої залежить стан здоров'я людини, її фізичний та загальний розвиток [4, 4]. Рухова активність залежить не тільки від індивідуальних особливостей дітей, а й від рухового режиму, наявного в дошкільному навчальному закладі та

ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

вдома. Його раціональна побудова сприятиме своєчасному розвитку моторики дітей, дозріванню та становленню усіх внутрішніх органів і систем.

Поняття “рухова активність” включає у себе сукупність рухів, які виконує людина у процесі своєї життєдіяльності. У дитячому віці рухову активність можна умовно поділити на три складові частини: у процесі фізичного виховання; під час навчання та суспільно-корисної діяльності; у вільний час, ігрова діяльність. Усі складові тісно пов’язані та забезпечують певний рівень добової рухової активності [5, 4].

Критерієм оптимального рівня рухової активності є економічність і надійність функціонування усіх систем організму, здатність адекватно реагувати на мінливі умови довкілля. Порушення гомеостазу і неадекватність реакцій організму свідчать про вихід за межі оптимальної норми. За норму рухової активності у дитячому віці приймається така величина рухової активності, яка повністю задовольняє біологічні потреби у рухах, сприяє гармонійному розвитку організму і зміцненню здоров’я [2, 51].

З метою визначення рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку нами була проведена оцінка енерговитрат на рухову активність шляхом розрахунку метаболічних витрат на окремих вид діяльності дитини протягом доби [9, 6]. Дана методика передбачає використання результатів анкетування батьків про добову діяльність дитини для визначення тривалості різних (за інтенсивністю) видів рухової активності дитини з наступним розрахунком добових енерговитрат та оцінкою рівня рухової активності конкретного учня або групи дітей відповідно до статевих ознак.

Про необхідність підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільного виховання наголошується в законах України “Про освіту” [14], “Про дошкільну освіту” [13], “Про вищу освіту” [12], пріоритетних напрямках Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті [8], Коментарі до Базового компонента дошкільневої освіти в Україні [6] та інших програмних документах.

На нашу думку та думку багатьох вчених, професійне становлення майбутнього вихователя в процесі його підготовки у вищій школі передбачає не тільки оволодіння певною сукупністю знань, умінь, навичок, але і його особистісне самовдосконалення, активізацію професійної позиції, виховання таких якостей, як комунікативність, тактовність, критичність [1, 210].

Маємо погодитися з твердженням О. Гавриленко

що фактором успішності професійної діяльності вихователя виявляється сформованість, цілісність його особистості. Рівень підготовки майбутнього вихователя до роботи в різновіковій групі визначається сформованістю необхідних знань, умінь і навичок [3, 11].

Головний організатор педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі – вихователь. Від нього значною мірою залежить розвиток особистості і пізнавальних процесів дошкільників, підготовленість до навчання в школі. Це зазначає науковець С. Сисоєва, досліджуючи педагогічну творчість учителя, наводячи визначення, теоретичну модель, функції підготовки [16, 224]. Для успішної діяльності вихователь дошкільного закладу повинен оволодіти певною сукупністю знань, умінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості. Єдність і взаємодія їх є передумовою ефективною реалізації професійних функцій вихователя дошкільного закладу, серед яких виокремлюють:

Гностично-дослідницьку, яка має на меті вивчення індивідуально-особистісних особливостей дітей; збір і аналіз фактів їхньої поведінки, встановлення причин і наслідків учинків вихованців; проектування розвитку особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом; засвоєння передового досвіду, нових педагогічних технологій [3, 12].

Виховну, що реалізується в розробленні та здійсненні змісту виховання і навчання, відборі нових форм і методів щодо формування у дитини ставлення до природи, навколишнього світу, інших людей і себе, інтересу та культури пізнання.

Конструкторсько-організаційну, яка спрямована на організацію педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі; використання нових форм, які забезпечують ефективний розвиток дітей; моделювання і керівництво різними: видами їхньої діяльності; педагогічне управління їхньою поведінкою й активністю.

Діагностичну, котра полягає у визначенні рівня розвитку дітей, стану педагогічного процесу, завдань освітньо-виховної роботи з дітьми і батьками, підсумків власної педагогічної роботи та їх відповідності вимогам часу; використанні корегуючих методик.

Координуючу, що забезпечує єдність роботи дошкільного навчального закладу і сім’ї щодо створення повноцінного потенціалу виховного середовища, сприятливого для становлення самостійної, творчої особистості дитини; використання педагогічно доцільних форм роботи з батьками на основі диференційованого підходу до різних типів сім’ї [3, 13].

ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Автори методичних аспектів реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” О. Кононко, З. Плохій, А. Гончаренко та ін. [7, 190], як й науковець Т. Поніманська доводять, що дошкільна педагогіка має конкретно допомагати вихователям дошкільних навчальних закладів створити оптимальні умови підвищення рівня рухової активності дітей [11, 147]. Для успішного здійснення педагогічної діяльності вихователь оволодіває знаннями з дошкільної педагогіки, дитячої психології, індивідуальних психологічних характеристик, вікової фізіології, педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я дітей [10, 44]. Одночасно йому необхідно опановувати засади, які на загальнотеоретичному рівні також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей [10, 45].

За результатами проведеного нами анкетування встановлено, що рівень рухової активності у 74% дітей старшого дошкільного віку нижче середнього. Встановлено, що для досягнення високого рівня рухової активності в добовому режимі дітям старшого дошкільного віку необхідно більше приділяти уваги процесу фізичного вдосконалення не лише в межах навчального закладу, а й у процесі сімейного виховання: проведення ранкової гімнастики вдома разом з батьками; за можливості віддавати перевагу пішим походам до навчального закладу і додому, а не на міському транспорті; заняття у спортивних секціях, гуртках; частіше ходити на прогулянки на свіжому повітрі та рідше віддавати перевагу комп'ютерним іграм. Але і не потрібно дитину перенавантажувати фізичними вправами, це може спровокувати певні функціональні порушення з боку центральної нервової системи, зниженням неспецифічної резистентності організму.

На основі аналізу теоретичних досліджень та власних спостережень за практикою організації фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах можемо виокремити такі шляхи підвищення рухової активності дітей старшого дошкільного віку [15, 86]: забезпечення функціонування моделі рухового режиму дітей, який повинен включати усі форми роботи з фізичного виховання; раціонально поєднувати різні типи занять з фізичної культури, збільшити кількість використання стандартного та нестандартного фізкультурного обладнання, збільшувати дозування циклічних вправ,

змінювати спосіб та характер виконання вправ; здійснювати систематичний моніторинг стану фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей, результати якого необхідно враховувати в роботі задля досягнення оптимальних показників рухової активності: обсяг, тривалість, інтенсивність; визначити у груповій кімнаті місце для активної рухової діяльності дітей та забезпечити доступ дітей до різноманітного фізкультурного та спортивного обладнання; створювати умови для формування у дітей навичок самоорганізації та самоконтролю, які сприятимуть активізації рухової діяльності як на заняттях, так і в самостійній руховій діяльності; впроваджувати в дошкільних навчальних закладах різноманітні педагогічні технології та методики формування, збереження і зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку.

Висновки. На підставі аналізу результатів дослідження можна констатувати, що проблема оптимізації рівня рухової активності дітей дошкільного віку є пріоритетним завданням дошкільних навчальних закладів. Обґрунтовано систему шляхів для забезпечення оптимального рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку, реалізація яких дозволить активізувати їхню рухову активність та забезпечити формування всебічно гармонійної особистості. Набуває актуальності проблема впровадження в дошкільних навчальних закладах здоров'язбережувальних технологій та оптимізації рухового режиму дітей.

Також маємо зазначити, що для системи вищої освіти пріоритетом стає підготовка фахівця, що базується на формуванні у нього світоглядних позицій, переконань, творчих здібностей, професійної гнучкості. А орієнтація сучасної вищої освіти на формування професійно-творчої особистості, фахівця інноваційного типу, який здатний реалізувати освітні стандарти, впроваджувати нові освітні технології, вимагає ефективної організації цілісної професійної підготовки в умовах закладів вищої освіти, оновлення змісту фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, знаходження доцільних засобів, методів та форм його реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”. Наук. кер. та заг. ред. Кононко О. Л. 3-тє вид., випр. Київ, 2009. 430 с.
2. Бойко Ю. В. До проблеми організації рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку. Педагогічні технології формування культури

**ОПТИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

здоров'я особистості: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів (3 квітня 2015 року, м. Чернігів). Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. Відп. ред. Г. І. Жара. Чернігів, 2015. С. 50–54.

3. Гавриленко О. В. Професійна готовність майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. Педагогічні технології формування культури здоров'я особистості: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів (3 квітня 2015 року, м. Чернігів). Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. Відп. ред. Г. І. Жара. Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2015. С. 10–14.

4. Дошкільне виховання: Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку. Калуська Л. В., Калуський З. В., Гумениж М. М. Тернопіль, 2008. 180 с.

5. Зайцев А. А., Конєєва Е. В., Полещук Н. К., Сологуб С. А. Физическое воспитание дошкольников. Калининград, 1997. 75 с.

6. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. Наук. ред. Кононко О. Л. Київ: Ред. журн. "Дошкільне виховання", 2003. 243 с.

7. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі". Кононко О. Л., Плохій З. П., Гончаренко А. М. та ін. Київ, 2009. 208 с.

8. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Київ, 2001. 16 с.

9. Оцінка добових енерговитрат для визначення рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Полька Н. С. та ін. Київ: ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О. М. Марзєєва" НАМІ України, 2012. 16 с.

10. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія. Беленька Г. В., Богініч О. Л., Борисова З. Н. та ін. За заг. ред.: Загарницької І. І. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.

11. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2006. 456 с.

12. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

13. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14>.

14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017

№ 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

15. Рунова М. О. Рухова активність дитини в дитячому садку: посіб. для працівників дошк. закл., викл. і студ. педвузів і коледжів. Харків: Ранок, 2007. 192 с.

16. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість учителя: визначення, теоретична модель, функції підготовки. *Педагогіка і психологія*. Київ: Педагогічна думка, 1998. 255 с.

REFERENCES

1. Bazova proghrama rozvytku dytyny doshkiljnogho viku "Ja u Sviti" (2009). [Basic program of development of preschool child "I am in the World"]. (Ed.). Kononko, O. L. 3rd edition, corrected. Kyiv, p. 430. [in Ukrainian].

2. Bojko, Ju. V. (2015). Do problemy orghanizaciji rivnja rukhovoji aktyvnosti ditej starshogho doshkiljnogho viku [To the problem of organizing the level of motor activity of children of senior preschool age.]. *Pedagoghichni tekhnologhiji formuvannja kuljтуры zdorov'ja osobystosti: Materialy II Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji konferenciji molodykh vchenykh i studentiv (3 kvitnja 2015 roku, m. Chernihiv)*. Chernighivs'kyj nacionaljnyj pedagoghichnyj universytet imeni T. Gh. Shevchenka. Vidp. red. Gh. I. Zhara. Chernihiv: ChNPU imeni T. Gh. Shevchenka, 2015. – *Pedagogical technologies of formation of the culture of personality health: Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of young scientists and students (April 3, 2015, Chernihiv)*. Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko Back edit G.I. Heat, pp. 50–54. [in Ukrainian].

3. Ghavrylenko, O. V. (2015). Profesijna ghotovnistj majbutnjogho vykhovatelja doshkiljnogho navchaljnogho zakladu [Professional readiness of the future teacher of preschool educational institution]. *Pedagoghichni tekhnologhiji formuvannja kuljтуры zdorovja osobystosti: Materialy II Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji konferenciji molodykh vchenykh i studentiv (3 kvitnja 2015 roku, m. Chernihiv)*. Chernighivs'kyj nacionaljnyj pedagoghichnyj universytet imeni T. Gh. Shevchenka. Vidp. red. Gh. I. Zhara. Chernihiv: ChNPU imeni T. Gh. Shevchenka, 2015. – *Pedagogical technologies of formation of the culture of personality health: Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of young scientists and students (April 3, 2015, Chernihiv)*. Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko Back edit G.I. Heat, pp. 10–14. [in Ukrainian].

4. Kalusjka, L. V., Kalusjkyj, Z. V. & Ghumenyzh, M. M. (2008). *Doshkiljne vykhovannja: Vplyv rukhovoji aktyvnosti na zdorovja dytyny doshkiljnogho viku* [Preschool education: The influence of motor activity on the health of a child of preschool age]. Ternopil, p. 180. [in Ukrainian].
5. Zaytsev, A. A., Koneeva, Ye. V., Poleshchuk, N. K. & Sologub, S. A. (1997). *Fizicheskoe vospitanie doshkolnikov* [Physical education of preschoolers.]. Kaliningrad, p. 75. [in Russian].
6. Komentar do Bazovogho komponenta doshkiljnoji osvity v Ukraini: nauk.-metod. posib. (2003). [Commentary on the Basic component of preschool education in Ukraine: science-method. manual]. (Ed.) Kononko, O. L. Kyiv, p. 243. [in Ukrainian].
7. Metodichni aspekty realizaciji Bazovoji prohramy rozvytku dytyny doshkiljnogho viku "Ja u Sviti" (2009). [Methodological aspects of realization of the Basic program of development of a child of preschool age "I in the World"]. Kononko, O. L., Plokhij, Z. P. & Ghoncharenko, A. M. et al. Kyiv, p. 208. [in Ukrainian].
8. Nacionaljna doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti (2001). [National doctrine of education development of Ukraine in the XXI century.]. Kyiv, p. 16. [in Ukrainian].
9. Ocinka dobovykh energhovytrat dlja vyznachennja rivnja rukhovoji aktyvnosti ditej starshogho doshkiljnogho viku: navch.-metod. posib. (2012). [Estimation of daily energy consumption for determining the level of motor activity of children of the senior preschool age: educational method. manual]. Poljka, N. S. et al. Kyiv, p. 16. [in Ukrainian].
10. Pidghotovka vykhovatelja do rozvytku osobystosti dytyny v doshkiljnomu vici: monoghrafija. (2006). [Preparation of the educator for the development of the child's personality in preschool age: a monograph.]. Bjeljenjka, Gh. V., Boghinich, O. L. & Borysova, Z. N. et al. (Ed.) Zagharnycka, I. I. Kyiv, p. 310. [in Ukrainian].
11. Ponimanska, T. I. (2006). *Doshkiljna pedagoghika: navchalnyj posibnyk dlja studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv* [Preschool Pedagogy: Textbook for Students at Higher Educational Institutions]. Kyiv, p. 456. [in Ukrainian].
12. Pro vyshhu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [About Higher Education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukrainian].
13. Pro doshkiljnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 № 2628-III [About preschool education: Law of Ukraine dated July 11, 2001 No. 2628-III.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14>. [in Ukrainian].
14. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII [About education: Law of Ukraine dated 09/09/2017 № 2145-VIII.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].
15. Runova, M. O. (2007). *Rukhova aktyvnistj dytyny v dytjachomu sadku: posib. dlja pracivnykiv doshk. zakl., vykl. i stud. pedvuziv i koledzhiv* [Motor activity of a child in kindergarten: manual. for employees of boards. shut off, off and the stud colleges and universities]. Kharkiv, p. 192. [in Ukrainian].
16. Sysojeva, S. O. (1998). Pedagoghichna tvorhistj uchytelja: vyznachennja, teoretychna modelj, funkciji pidghotovky [Pedagogical creativity of the teacher: definition, theoretical model, functions of preparation]. *Pedagogy and psychology*. Kyiv, p. 255. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.07.2019

"Початки, закладені в дитинстві людини, схожі на вирізани на корі молодого дерева букви, що ростуть разом з ним, і складають невід'ємну частину його".

Віктор Тюго
французький письменник, поет, драматург

"Емоційне сприймання – це взагалі азбука всякого виховання; тільки той, хто оволодів нею в дитячі роки, здатний швидко і свідомо читати світ людини".

Василь Сухомлинський
педагог, публіцист, письменник

